

Historisch overzicht vanaf 1900

Gebruik bron 5.

- 1p 15 In de Eerste Wereldoorlog moest je minstens 19 jaar zijn om naar het front gestuurd te worden. Valentine Joe Strudwick was 15 jaar toen hij in 1916 in België sneuvelde. Valentine had waarschijnlijk bij de keuring gelogen over zijn leeftijd. De legerleiding wist dat hij gelogen had.
- Geef een reden waarom de legerleiding Valentine, die te jong was, tóch naar het front in België heeft gestuurd.

Gebruik bron 6.

- 2p 16 Hieronder staan zes begrippen:

- a censuur
- b distributie
- c handelsbelemmering n
- d mobilisati
- e propaganda
- f vluchtelin en

De vier teksten in de bron gaan over gevolgen van de Eerste Wereldoorlog voor Nederland.

→ Geef per tekst aan welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Er blijven twee begrippen over.

Doe het zo:

Tekst 1 hoort bij ... (schrijf de letter van het begrip op).
(enz. tot en met tekst 4)

- 1p **17** Hieronder staan enkele beweringen over het communisme in de Sovjetunie. Welke bewering is juist?
- A** Arbeiders werden gestimuleerd om binnen vijf jaar zoveel mogelijk eigen bedrijven te beginnen.
 - B** Arbeiders werkten op basis van een planeconomie die precies voorschreef hoeveel er geproduceerd moest worden.
 - C** Boeren werden verplicht om elke vijf jaar grond te kopen van de overheid.
 - D** Boeren werkten op basis van een planeconomie die gebaseerd was op vraag en aanbod.
- 2p **18** Noem **twee** verschillende kenmerken van de Sovjetunie tussen 1917 en 1941 waaruit blijkt dat het een totalitaire staat was.
- 3p **19** Hieronder staan zes uitspraken die betrekking hebben op de geschiedenis van Duitsland, Nederland of Rusland/de Sovjetunie. De zinnen hieronder horen bij de periode **1900-1918** óf bij de periode **1918-1935**.
- 1 De confessionelen werken samen tijdens de schoolstrijd.
 - 2 De regering Colijn voert een aanpassingspolitiek.
 - 3 De Republiek van Weimar wordt door een economische crisis getroffen.
 - 4 Dit land is een bondgenoot van Frankrijk en Groot-Brittannië tijdens de oorlog.
 - 5 Dit land is een bondgenoot van Oostenrijk-Hongarije tijdens de oorlog.
 - 6 Stalin is aan de macht.
- Neem het onderstaande schema over en vul de nummers op de juiste plaats in. **Let op!** In elk hokje mag maar één nummer komen te staan.

	1900-1918	1918-1935
Duitsland		
Nederland		
Rusland/de Sovjetunie		

- 1p **20** Het Duitse nationaal-socialisme en het Italiaanse fascisme hebben veel overeenkomsten. Vóór 1938 is er echter ook een belangrijk verschil tussen beide politieke stromingen.
Welk belangrijk verschil is er tussen beide politieke stromingen vóór 1938?
A Het Duitse nationaal-socialisme is antisemitisch; het Italiaanse fascisme niet.
B Het Duitse nationaal-socialisme is discriminerend; het Italiaanse fascisme niet.
C Het Italiaanse fascisme is totalitair; het Duitse nationaal-socialisme niet.
D Het Italiaanse fascisme is voor afschaffing van de democratie; het Duitse nationaal-socialisme niet.
- 2p **21** Tijdens de Olympische Spelen in Berlijn (1936) was Adolf Hitler bijna iedere dag aanwezig in het Olympisch stadion. Hij liet zich graag fotograferen met Duitse medaillewinnaars. Maar vóór de huldiging van de zwarte Amerikaanse atleet Jesse Owens, die vier gouden medailles won, verliet Hitler het stadion.
→ Leg uit waarom Hitler op basis van zijn politieke ideeën niet bij de huldiging van Owens wilde zijn.
Doe het zo:
Hitler wilde niet bij de huldiging zijn, omdat Owens ... (geef een reden).
Dat paste niet bij de politieke ideeën van de nazi's, omdat ... (geef een verklaring).
- Gebruik bron 7.*
- 1p **22** De afbeeldingen laten vier gebeurtenissen zien die plaatsvonden in Duitsland tijdens het Interbellum.
→ Zet de afbeeldingen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).
- Gebruik bron 8.*
- 1p **23** Is deze foto gemaakt **vóór** of **tijdens** de Duitse bezetting van Nederland?
Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
De foto is gemaakt ... (kies uit: voor / tijdens) de Duitse bezetting van Nederland, want ... (geef een verklaring).
- Gebruik bron 9.*
- 2p **24** De tekenaar laat enkele dromen van Hitler zien.
→ Noem **twee** dromen die in de tekening te herkennen zijn. Geef ook het onderdeel van de tekening aan waaruit dat blijkt.
Doe het zo:
Droom 1: ... (noem een droom van Hitler).
Onderdeel: ... (noem een onderdeel van de tekening).
(enz. voor de tweede droom)

- 2p **25** Churchill stond bekend als een politieke tegenstander van Stalin. Toch besloot hij in 1941 om met Stalin te gaan samenwerken.
- Geef een politieke reden waarom Churchill **vóór 1941** een tegenstander was van Stalin.
 - Geef ook een politieke reden waarom hij **vanaf juni 1941** tóch met Stalin ging samenwerken.

Doe het zo:

Churchill was vóór 1941 een politieke tegenstander van Stalin, omdat ... (geef een reden).

Churchill ging vanaf juni 1941 tóch samenwerken met Stalin, omdat ... (geef een reden).

Gebruik bron 10.

- 2p **26** De volgende vier begrippen hebben te maken met Nederland tijdens de Duitse bezetting:
- a collaboratie
 - b razzia
 - c tewerkstelling
 - d verzet
- Geef per aanplakbiljet aan welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Elk begrip mag maar één keer gebruikt worden. Er blijft één begrip over.

Doe het zo:

Bij aanplakbiljet 1 hoort begrip ... (vul letter in).

(enz. tot en met aanplakbiljet 3)

Gebruik bron 11.

- 1p **27** De kaart laat een situatie zien tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op welk jaar heeft de kaart betrekking?
- A eind 1941
 - B eind 1942
 - C eind 1944
 - D eind 1945

Gebruik bron 12.

- 1p **28** De documentaire gaat over de Slag in de Javazee. Nederland en de Verenigde Staten verloren die slag van Japan. Dit verlies had gevolgen voor het bestuur van Indonesië.
- Noem één gevolg van deze slag voor het bestuur van Indonesië.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 2p **29** Iemand beweert dat de documentaire uit 1995 betrouwbaar is. Iemand anders beweert dat de documentaire juist niet betrouwbaar is.
- Geef voor beide beweringen een argument.

Doe het zo:

betrouwbaar, omdat ... (geef argument).

niet betrouwbaar, omdat ... (geef argument).

- 1p **30** Wat werd in 1949 afgesproken over de toekomstige staatkundige samenwerking tussen Nederland en Indonesië?
Indonesië werd een
- A federale staat in een unie met Nederland.
 - B Nederlandse provincie.
 - C staat die zou worden bestuurd door de Verenigde Naties.
 - D unie met een Nederlands, Amerikaans en Indonesisch deel.

- 1p **31** In de jaren zestig ontstond er in Nederland een jongerencultuur. Waardoor ontstond deze jongerencultuur?
- A Door de komst van gastarbeiders: autochtone jongeren wilden een eigen identiteit ontplooien.
 - B Door de welvaart: jongeren kregen geld en vrije tijd om zich persoonlijk te ontwikkelen.
 - C Door een economische crisis: werkloze jongeren zochten nieuwe vormen van vermaak.
 - D Door het poldermodel: jongeren zochten naar duidelijke keuzes in plaats van compromissen.

Gebruik bron 13.

- 2p **32** Deze tekening is gemaakt naar aanleiding van het bezoek van president Kennedy aan Berlijn in 1963. In de tekening wordt met behulp van symbolen de tegenstelling tussen het Westen en het Oostblok uitgebeeld.
→ Noem één symbool dat bij het Westen hoort en één symbool dat bij het Oostblok hoort.

Doe het zo:

Bij het Westen hoort: ... (noem een symbool).

Bij het Oostblok hoort: ... (noem een symbool).

Gebruik bron 14.

- 1p **33** Welk begrip is van toepassing op deze uitspraak van Chroesjtsjov? En waarom?
- A Glasnost; door openheid te verschaffen over de rol van de Sovjetunie, geeft Chroesjtsjov een evenwichtig beeld van de Cubacrisis.
 - B Glasnost; door toe te geven dat kernwapens levensgevaarlijk zijn, zet Chroesjtsjov een eerste stap op weg naar de vredesonderhandelingen.
 - C Propaganda; door de kernwapens te verbieden, wil Chroesjtsjov laten zien dat hij voor wereldvrede is.
 - D Propaganda; door de schuld van de Cubacrisis helemaal bij de ander te leggen, geeft Chroesjtsjov een eenzijdig beeld van het conflict.

Gebruik bron 15.

- 1p **34** Links van de tekening staan twee letters (A en B), afgescheiden door een grens.
→ Leg met een onderdeel van de bron uit of Oost-Duitsland met de letter A of met de letter B wordt aangegeven.

Doe het zo:

Oost-Duitsland wordt aangegeven met de letter ... (vul letter in).

Dat is te zien aan ... (geef onderdeel van de bron).

Gebruik bron 16.

- 1p **35** Naar aanleiding van welke gebeurtenis is deze spotprent gemaakt?

Gebruik bron 17.

- 1p **36** In de tekst zit een fout.

→ Welke fout zit er in de tekst? Schrijf de fout op en verbeter de fout.

Doe het zo:

De fout is ... (noem de fout); het moet zijn ... (schrijf de verbetering op).

Gebruik bron 18.

- 2p **37** Geef een verklaring voor de aanwezigheid van Russische tanks in Oost-Duitsland (de DDR) **tot 1991**. Geef ook een reden waarom de Russische tanks **vanaf 1991** dat gebied verlieten.

Doe het zo:

aanwezigheid tot 1991: ... (geef een verklaring)

vertrek vanaf 1991: ... (geef een reden)

Gebruik bron 19.

- 2p **38** In de bron zijn twee verschillende ontwikkelingen te zien: één in de periode 1945-1965, de andere in de periode 1985-2000.

→ Noem beide ontwikkelingen en geef voor beide ontwikkelingen een verklaring.

Doe het zo:

Tussen 1945-1965 is er sprake van ... (noem ontwikkeling). Verklaring: ... (geef verklaring).

Tussen 1985-2000 is er sprake van ... (noem ontwikkeling). Verklaring: ... (geef verklaring).

- 2p **39** Drie instellingen van de Europese Unie:

a de Europese Commissie

b de Raad van Ministers

c het Europees Parlement

Vier omschrijvingen:

1 neemt de besluiten over Europees beleid

2 voert het Europese beleid uit

3 wordt gekozen door burgers uit de Europese Unie

4 ziet erop toe dat in alle Europese landen de verkiezingen goed verlopen.

→ Geef per instelling aan welke omschrijving daarbij hoort. **Let op!** Er blijft één omschrijving over.

Doe het zo:

Bij a hoort ... (schrijf een nummer op).

(enz. tot en met c)

Gebruik bron 20.

2p **40** Stel, in 2011 bekijken Joke en Anja deze advertentie uit een damesblad uit 1974. Ze hebben allebei een mening over de advertentie.

Anja: "Uit de tekst in de advertentie blijkt dat er sprake was van vrouwenemancipatie in de jaren '70."

Joke: "Maar een feministe van nú zegt dat er nauwelijks sprake is van emancipatie in de jaren '70."

→ Geef een argument dat de mening van Anja ondersteunt.

→ Geef daarna een argument dat de mening van Joke ondersteunt.

Doe het zo:

Argument bij Anja's mening: ... (geef een argument).

Argument bij Jokes mening: ... (geef een ander argument).

Gebruik bron 21.

1p **41** Zet de afbeeldingen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.

Doe het zo:

Eerst afbeelding ..., dan ... , vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Historisch overzicht vanaf 1900

bron 5

Graf van een Britse soldaat uit de Eerste Wereldoorlog, één van de 120.000 kindsoldaten uit het Britse leger

Toelichting

Op het graf staat de tekst: '5750 Rifleman, V.J. Strudwick, The Rifle Brigade, 14th January 1916, age 15. Not gone from memory or from love.'

(vertaling: soldaat V.J. Strudwick, jagersregiment, 14 januari 1916, leeftijd 15. Voor altijd in onze gedachten en in ons hart.)

bron 6

De bron bestaat uit vier teksten.

tekst 1

Een Nederlandse ooggetuige vertelt:

Een lange stoet van voetgangers, wagens, karren, rijtuig, kinderwagens, kruiwagens – al wat wielen had – met blinden, zieken, kinderen, ouderen en huisraad kwam vanuit het zuiden de grens over. Kinderen werden langs de weg geboren.

tekst 2

Herinneringen van een Nederlandse officier:

Het veldleger, bestaande uit vier divisies, was opgesteld in Noord-Brabant, niet ver van de grens verwijderd. Toen de bewegingsoorlog in Frankrijk en België in een loopgravenoorlog was overgegaan, bleven onze troepen langer in hetzelfde legerkamp.

tekst 3

Uit een verslag van de Nederlandse regering:

Per periode van vier tijdvakken reikte het Centraal Broodkantoor 13.000.000 broodkaarten uit voor bruinbrood. Het aantal gebruikers van bruinbrood was per tijdvak 3½ miljoen. Elke kaart geeft recht op 2.800 gram brood, waarvoor 1.750 gram meel nodig is.

tekst 4

Uit een Nederlands boek over de Eerste Wereldoorlog:

De Engelsen hadden de toegang tot de Duitse zeehavens geblokkeerd. Duitsland liet het daar niet bij zitten en stuurde onderzeeboten op de Engelsen af. Die onderzeeboten hebben heel wat Nederlandse vissersboten en vrachtschepen naar de zeebodem geschoten.

bron 7

Hieronder en op de volgende pagina staan vier afbeeldingen uit Duitsland tijdens het Interbellum.

afbeelding 1

De regering geeft opdracht niet bij Joodse winkels te kopen.

Toelichting

Op het bord staat geschreven: "Duitsers! Verdedig je! (of: "Kom in verzet!")
Koop niet bij Joden."

afbeelding 2

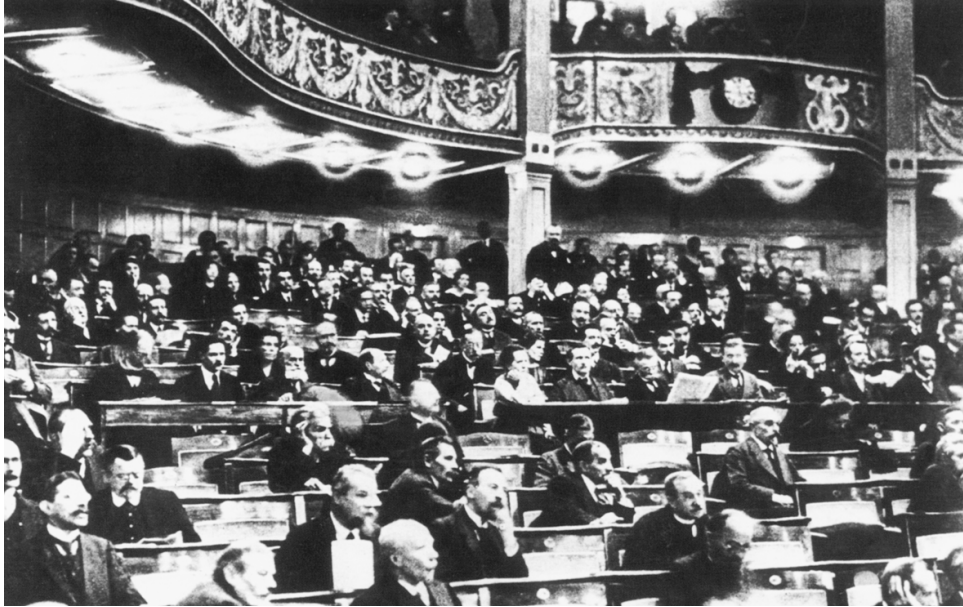
Een Duitse winkel gaat failliet, vlak na de beurskrach in New York.

totale opheffings-
uitverkoop

afbeelding 3

Het Duitse parlement komt voor het eerst bijeen in Weimar.

afbeelding 4

Hitler laat zich toejuichen, een paar uur nadat hij aan de macht is gekomen.

bron 8

NSB'ers brengen de partijgroet in verkiezingstijd.

bron 9

Een spotprent van een Amerikaanse tekenaar (1940), met als titel 'de droom van een gek'

bron 10

Hieronder en op de volgende pagina staan drie aanplakbiljetten die in Nederland werden verspreid tijdens de Duitse bezetting:

aanplakbiljet 1

BEKENDMAKING

Op grond van Artikel 1 van verordening 42/1941 wordt bepaald:

Alle mannelijke Nederlanders, geboren tussen 1895 en 1928, die heden hun woonplaats hebben in de provincie Gelderland, Overijssel, Groningen of Friesland, zijn verplicht te werken in het kader van de arbeidsinzet.

De bepalingen van deze bekendmaking treden direct in werking.

Den Haag, 14 december 1944

De Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandse gebieden,

Liese

aanplakbiljet 2

BEKENDMAKING

NEDERLANDERS

Voor uw eer en geweten:
op tegen het communisme!

Meld U aan bij de
Waffen-SS!

aanplakbiljet 3

De verjaardag van H.M. de Koningin vieren wij dit jaar zo:

Zaterdag 30 augustus 5 uur precies: verlaten alle Oranjeklanten tegelijk alle cafés, terrassen, badinrichtingen, bioscopen en dergelijke voor Joden verboden inrichtingen.

Zondag 31 augustus, tussen 3 en 5 uur: allen de straat op en wandelen, fietsen of trammen.

4 uur precies: allen een minuut stilstaan, fietsers afstappen, trampassagiers uitstappen en front maken naar het Westen.

6 uur: aanvang van verjaardagsdiner, met familie en vrienden.

Hoofdschotel: worteltjes.

7.20 uur: luisteren naar de Flitspuit.

8.45 uur: luisteren naar Radio Oranje.

LEVE DE KONINGIN!!!!!!! ORANJE BOVEN!!!!!!!

VERTEL HET AAN IEDEREEN!!!!!!!

O.Z.O. ORANJE ZAL OVERWINNEN!!!!!!!

31 augustus 1941

bron 11

Een kaart van Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog

Toelichting

De grijze kleur geeft Duitsland, zijn bondgenoten en de bezette gebieden weer.

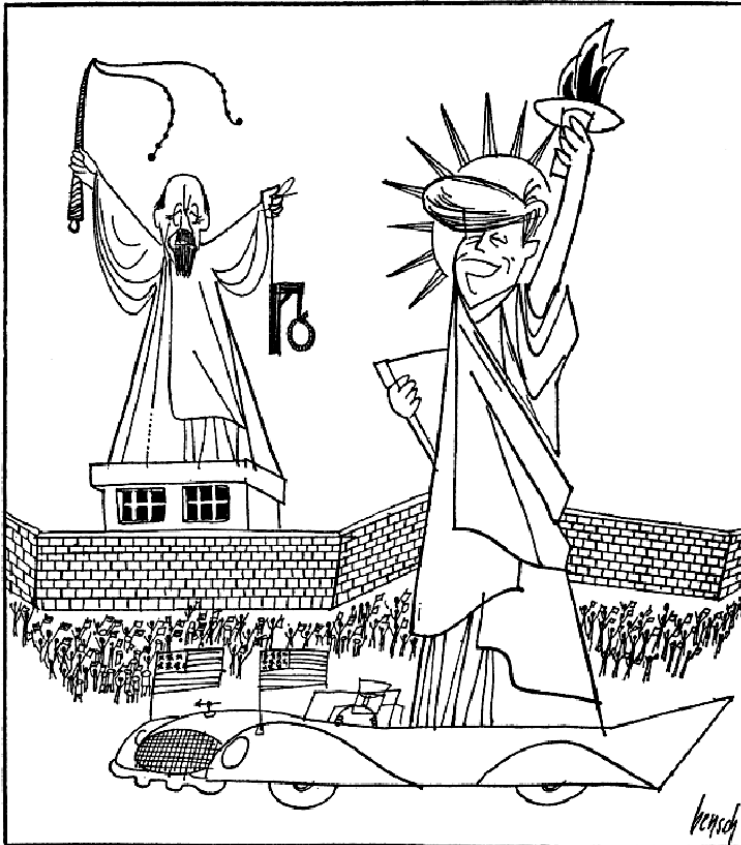
bron 12

Een beschrijving van een documentaire uit 1995 over de Slag in de Javazee bij Indonesië:

Voor het maken van een documentaire sprak een Nederlandse regisseur met 250 ooggetuigen. Deze kwamen uit Japan, Nederland en de Verenigde Staten. Ze werden allemaal persoonlijk bezocht om hun verhaal te doen over de Slag in de Javazee. Deze slag, die plaatsvond in 1942, werd verloren door de Amerikanen en de Nederlanders. Uiteindelijk werd de documentaire gemaakt op basis van 50 van deze ooggetuigenverslagen.

bron 13

Twee werelden in Berlijn (1963)

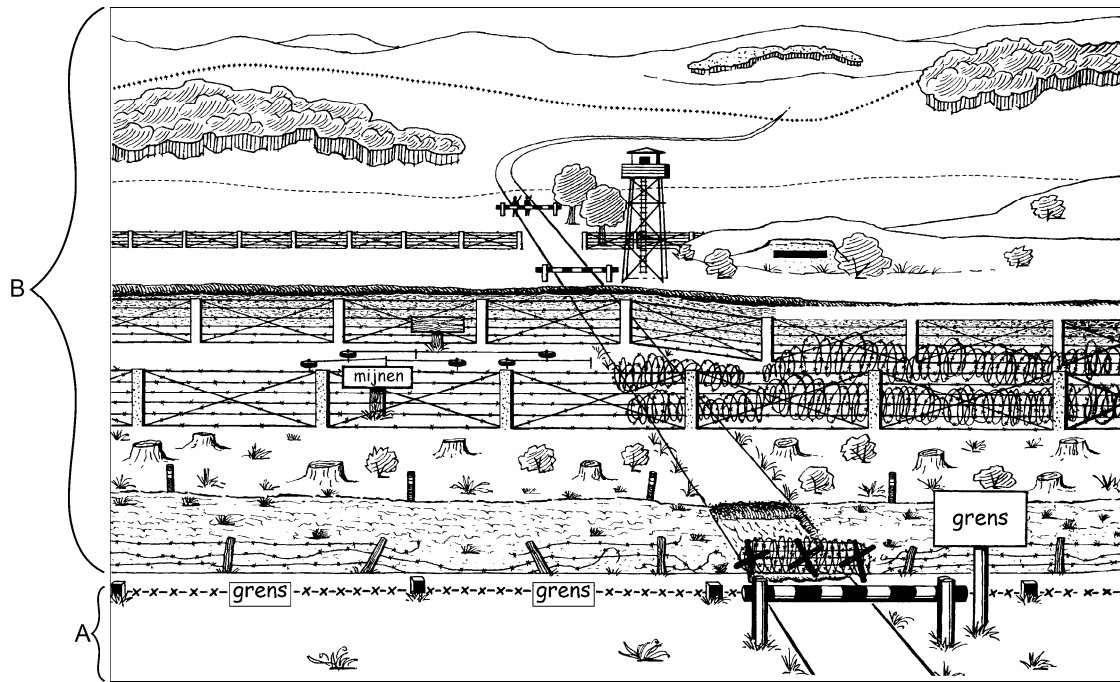
bron 14

Chroesjtsjov kijkt in 1963 terug op de Cubacrisis:

Zes maanden geleden was het gevaar dat de wereldvrede verwoest zou worden levensgroot. Een groep oorlogszuchtige leiders in de Verenigde Staten bracht de mensheid aan de rand van een kernoorlog. Deze leiders, die bereid waren om miljoenen de dood in te jagen, werden tegengehouden door al die mensen die samenwerkten tegen deze agressievelingen.

bron 15

Het IJzeren Gordijn tussen Oost- en West-Duitsland

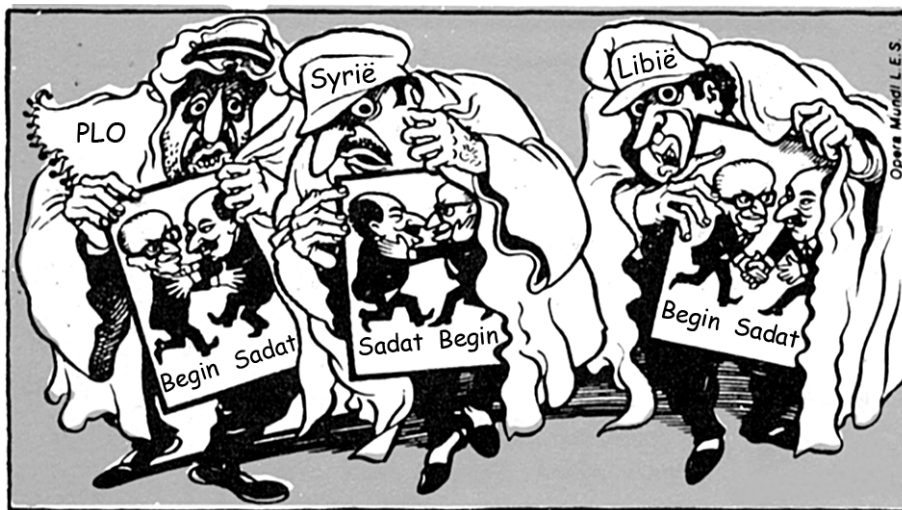

Toelichting

Op de bordjes staan de teksten 'mijnen' en 'grens'.

bron 16

Een spotprent (1978)

Toelichting

Op de posters staan de namen van Begin en Sadat.

Op de hoofddeksels staan de namen PLO, Syrië en Libië.

bron 17

Een tekst over het conflict in Israël / Palestina:

Onder leiding van David Ben Goerion krijgen de Joden in 1948 een eigen staat: Israël. Na deze gebeurtenis ontstaan er voor de eerste keer conflicten over de vraag van wie het gebied eigenlijk is. Zowel de Joden als de Palestijnen beweren de rechtmatige bewoners van het gebied te zijn. Vandaar dat de Palestijnse leider Arafat probeert een eigen Palestijnse staat te stichten, waarvan hij de leider zou moeten worden.

bron 18

Russische tanks verlaten Duits grondgebied (1991).

bron 19

Het aantal kernwapens van de Verenigde Staten en de Sovjetunie tussen 1945 en 2000

	1945	1955	1965	1975	1985	1995	2000
Verenigde Staten	2	2.280	32.400	28.100	23.500	14.000	10.500
Sovjetunie	0	200	6.300	23.500	44.000	28.000	20.000

bron 20

Een advertentie (foto met tekst) uit een damesblad (1974)

Hij: "Trakteer je nou alweer?"

Zij: "Ja, kan ik doen als werkende vrouw."

Hij: "En waar blijf ik dan als werkende man?"

Zij: "Jij mag straks de botsautootjes betalen."

Kun je doen als huisvrouw die parttime werkt voor een uitzendbureau. Je werkt wanneer jij dat wilt, dus betaal je wanneer jij dat wilt. Mensen die voor een uitzendbureau werken, hebben nu eenmaal meer.

bron 21

Hieronder en op de volgende pagina staan vier afbeeldingen van gebeurtenissen uit de twintigste eeuw waarbij soldaten een rol spelen.

afbeelding 1

Amerikaanse en Poolse soldaten samen op militaire oefening in Polen

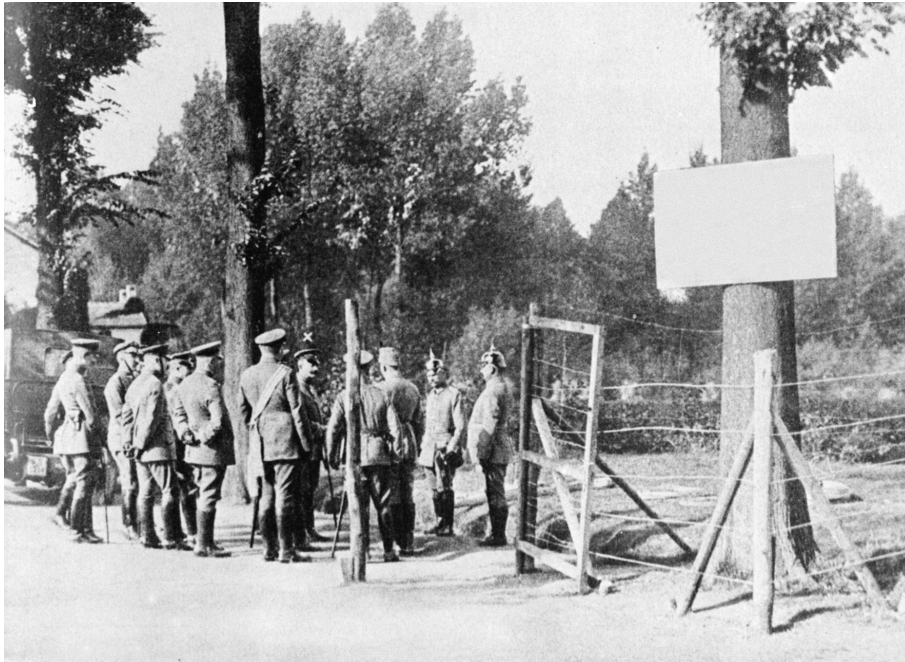
afbeelding 2

Duitse soldaten trekken de Pools-Russische grens over.

afbeelding 3

Nederlandse en Duitse soldaten bewaken samen de grens met België tijdens een oorlog.

afbeelding 4

Hongaarse soldaat opent het IJzeren Gordijn.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.